

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกันเป็นพยาน ในการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ในการดำเนินการทางวินัยนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้ความจริง (Fact) โดยเจ้าหน้าที่หรือผู้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนในเรื่องที่ไม่เคยทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นมาก่อน จึงมีหน้าที่ต้องแสวงหาความจริง โดยการรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายในด้านต่างๆ ให้มากที่สุด เพื่อนำมาซึ่งพยานหลักฐานกลั่นกรองให้ได้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นที่ยุติมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด และมีความบกพร่องน้อยที่สุด เพื่อนำข้อเท็จจริงมาพิจารณาปรับกับข้อกฎหมายหรือใช้ในการดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดต่อไป โดยในการกันเป็นพยานมีความจำเป็นสำหรับการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลในการติดตามร่องรอยแห่งการกระทำผิดและนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษา หลักเกณฑ์การดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกันเป็นพยานและมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพยาน

3.1 ระบบกฎหมายลักษณะพยานตามกฎหมายของประเทศไทย

กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของประเทศไทยในช่วงแรก ๆ ยังคงอาศัยจารีตประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติกันเสียมากกว่าไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยได้รับอารยธรรมจากประเทศอินเดียด้วยผลของการเผยแพร่ศาสนาพุทธมีหลักการเดียวกับคัมภีร์มโนสาจารย์ที่บันทึกไว้ในอินเดีย ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นในสมัยรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 คือ กฎหมายพยาน พ.ศ. 1894 กฎหมายฉบับนี้มีหลักการเช่นเดียวกับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมโนสาจารย์¹ โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

---

¹ ไอศด โกสิน. (2538). *กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการกระทรวงยุติธรรม. หน้า 7.

1) ก่อนจะเริ่มดำเนินการสืบพยาน ผู้พิพากษาจะต้องชี้แจงแก่พยานถึงคุณต่าง ๆ ที่จะได้รับหากพยานให้การตามความจริง และโทษหากพยานให้การอันเป็นเท็จ ซึ่งล้วนแต่เป็นคำอวยพร และคำสาปแช่ง อันมีมูลมาจากความเชื่อถือในพระพุทธรศาสนา คำสาปแช่งดังกล่าวปัจจุบัน กลายมาเป็นคำสาบาน ซึ่งศาลให้พยานสาบานก่อนเบิกความตามกฎหมายวิธีพิจารณาความในปัจจุบัน

2) หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการเลือกรับฟังแต่คำพยานที่ให้การตามความจริง และให้ฐานะของพยาน ตลอดจนตระกูล หากอยู่ในชั้นคดีถือว่าเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ

3) หลักการห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบุคคล 33 ประเภท เช่น คนที่มีใต้อยู่ในศีล ผู้มีส่วนได้เสีย หรือเป็นทาส เป็นสหายของกลุ่มความ คนมีอิทธิกับคู่ความ เด็กและคนชรา คนไม่มีอาชีพและขอทาน คนหูหนวกตาบอด หญิงนกร โสเภณี ช่างเกือก คนประมง และเพชฌฆาต เป็นต้น

4) หลักในเรื่องของการห้ามรับฟังพยานบอกเล่า ซึ่งกฎหมายไทยปัจจุบันก็ยังรับรอง หลักเกณฑ์ดังกล่าวอยู่

5) กำหนดลักษณะของพยานกรณีต่างๆ ว่าควรจะรับฟังได้เพียงใด เช่น พยานผู้อยู่ในที่เกิดเหตุ หรือไกลจากที่เกิดเหตุ เป็นต้น

6) หลักเกณฑ์การอ้างพยานบุคคลและพยานเอกสาร

กฎหมายฉบับนี้ใช้มาจนถึงกรุงศรีอยุธยา และต่อมาได้บัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึง ร.ศ. 113 จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113² การประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มีสาเหตุจากกฎหมายเก่าล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ โดยสังเกตได้จากพระราชปรารภในกฎหมาย ฉบับนี้มีความว่า “ทุกวันนี้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วย โภคสมบัติศิริสมบัติพัฒนาการ กว่าแต่ก่อนๆ มาก ราษฎร ไพล่บ้านพลเมืองมีทรัพย์สมบัติแลเจริญด้วยวิชาความรู้ ประกอบการทำกิน และซื้อขายแก่กันแลแก่คนนานาประเทศด้วยทุนสินอันมากหลาย และกระทำการโดยลักษณะและ ประเภทอันพิเศษพิสดารต่าง ๆ ก็ย่อมเป็นเหตุให้เกิดวิวาทต่อสู้เป็นคดีแก่กันโดยลึกซึ้งและซับซ้อน มากขึ้นโดยธรรมดา ฝ่ายวิธีการพิจารณาพิพากษา ซึ่งโรงศาลทั้งหลายใช้อยู่ทุกวันนี้ เป็นวิธีธรรมเนียมแต่เดิมมา หาพอแก่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ บัดนี้ไม่ ทั้งเวลาอาการแลอ่านาจที่จะได้บังคับ บัญชาแก้ไขการทั้งปวง จึงคิดขัดข้องค้างไปต่างๆ แลบัดนี้ได้ทรงพระราชดำริเห็นว่ากฎหมาย ลักษณะพยานเป็นที่ต้องการแก้ไขก่อน....”³

² พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เคนโกรว. หน้า 1.

³ ไอศด โกสิน. (2538). *กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการกระทรวงยุติธรรม. หน้า 8.

พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มีหลักเกณฑ์โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ เป็นส่วนใหญ่ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายลักษณะพยานของประเทศไทยให้เข้าสู่ระบบสากล เพราะเป็นระบบที่พิจารณาข้อเท็จจริงจากการเสนอพยานหลักฐาน โดยคู่ความ

พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มีหลักการสำคัญใหญ่ๆ พอสรุปได้ดังนี้⁴

1) ยกเลิกบทบัญญัติการห้ามบุคคล 33 ประเภท ที่ต้องห้ามการเป็นพยานตามกฎหมายเดิม โดยใช้หลักการใหม่ คือ บุคคลใดที่มีสติรู้จักผิดชอบและเข้าใจความก็อาจเป็นพยานได้ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นที่กฎหมายระบุไว้

2) กำหนดเอกสิทธิ์ของบุคคลบางประเภทที่ไม่ต้องเป็นพยานหรือให้การ เช่น การอ้างผู้พิพากษาเป็นพยาน หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการลับ

3) กำหนดวิธีการสืบพยานไว้ 3 วิธี คือ การสืบพยานในศาล การส่งประเด็นไปสืบและการเดินเผชิญสืบ

4) กำหนดวิธีการและโทษเมื่อพยานไม่ยอมมาให้การ

5) กำหนดวิธีการอ้างพยานเอกสาร

6) กำหนดวิธีการชี้สองสถาน และการกำหนดประเด็นหน้าที่นำสืบ

7) กำหนดวิธีการซักถามพยาน (ถามพยาน, ถ้วนพยาน และตั้งพยาน) และการพิสูจนพยาน

8) บทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดในกฎหมายลักษณะพยาน เช่น การเบิกความเท็จ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อ ร.ศ. 115 ได้มีการยกเลิกกฎหมายลักษณะโจร ลักษณะตระลาการ ตลอดจนพระราชกำหนดและกฎต่างๆ มาใช้ในการพิจารณาโจรผู้ร้าย ซึ่งรวมเรียกกฎหมายเหล่านี้ว่า วิธีพิจารณาตามจารีตนครบาล เช่น การเขียนถามคำให้การโจร ตบปากคู่ความทวนคนกลาง จำชื่อ ผู้ขัดหมาย จำชื่อผู้ร้ายที่ยังไม่ยอมให้การรับสารภาพ เป็นต้น โดยตราเป็นพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ. 115 เพราะเห็นว่าเป็นวิธีการอันทารุณ และไม่ทำให้ได้รับความเป็นจริง สังกัดได้จากพระราชปรารภ ในกฎหมายฉบับนี้ มีความว่า “ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า วิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ซึ่งมีอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายตั้งแต่ปางก่อน คือในลักษณะโจร เป็นต้น แม้ผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายมีข้อพิรุณ หรือมีผู้ร้ายให้การทอดชัดหลายปาก ถ้าผู้ต้องหาไม่รับ ผู้พิพากษาอาจจะใช้อำนาจด้วยเครื่องเขียน เป็นต้น กระทำแก่ผู้ต้องหาและต้นชัดตามกฎหมายในกระบวนการพิจารณากว่าจะได้ความเป็นสัตย์ภามีเป็นสัตย์ประการใดดังนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า การที่ชำระฟอกซักผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายด้วยใช้อำนาจตามจารีตนครบาล นั้นยังเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในกระบวนการพิจารณาได้มาก เพราะผู้พิพากษาอาจจะพลาดพลั้ง

⁴ ไอศถ โกสิน. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 8-9.

หลงลงอาญาแก่ผู้ไม่มีผิด...และในที่สุดแม้ถ้อยคำซึ่งผู้ต้องอาญาจะให้การประการใด... ก็ฟังไม่ได้ ด้วยถ้อยคำเช่นนั้นอาจจะเป็นคำสัตย์จริงภาคาเท็จซึ่งจำต้องกล่าวเพื่อจะให้พ้นทุกข์เวทนา... ทรงพระราชดำริเห็นว่า หลักฐานในการพิจารณาอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ต้องอาศัยสักขีพยาน เป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น... จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ. 115 ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

มาตรา 1 ยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้อำนาจศาลทำทารุณแก่ผู้ต้องหาหรือคู่ความ เช่น เมียน ตบปาก จำชื่อ จำคา มัดแขนน้ำ ตากแดด เร่งสินไหม จำตากแดด เป็นต้น

มาตรา 2 ห้ามมิให้ผู้ใดลงอาญาด้วยเครื่องเมียนจองจำ หรือเครื่องทรมานอย่างอื่น แก่ผู้ต้องหว่าเป็นโจรผู้ร้าย

มาตรา 3 ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ให้ผู้พิพากษาฟังตามคำพยานหลักฐาน ในสำนวนตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113⁵

ต่อมาได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยานมากล่าวในกฎหมายทั้งสองฉบับ แต่ไม่มีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 จึงยังคงเป็นกฎหมายที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามก็ไม่มี การอ้างอิงถึงพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 อีก เพราะหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว ส่วนข้อความใด ซึ่งขัดกับพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ก็ต้องใช้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานที่สำคัญๆ และใช้อยู่ในปัจจุบันได้แก่⁶

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติหลักกฎหมายลักษณะพยาน ออกเป็น 4 หมวดด้วยกันคือ

หมวดที่ 1 หลักทั่วไป (มาตรา 84-105) กล่าวถึง หน้าที่ของคู่ความในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ การอ้างพยานบุคคลและพยานเอกสาร เอกสิทธิ์ของพยาน ข้อห้ามการสืบพยานบุคคลแก่ไขพยานเอกสาร ข้อห้ามเรื่องการรับฟังพยานบอกเล่า

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการมาศาลของพยาน และการซักถามพยาน (มาตรา 106-121) กล่าวถึงการออกหมายเรียกพยานมาศาล การเดินเผชิญสืบ ข้อกำหนดเรื่องการสาบานตน และการเบิกความของพยาน เป็นต้น

⁵ ไอศถ โกศิน. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 6.

⁶ ปัญญา สุทธิบดี. (2541). *กฎหมายลักษณะพยาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 5-7.

หมวดที่ 3 การนำพยานเอกสารมาสืบ (มาตรา 122-127 ทวิ) กล่าวถึง การอ้างเอกสาร เป็นพยานหลักฐาน การใช้สำเนาเอกสารแทนต้นฉบับ และการกล่าวอ้างเอกสารมหาชน

หมวดที่ 4 การตรวจและการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ โดยศาล (มาตรา 128-130) กล่าวถึง การตรวจพยานหลักฐานในศาลหรือนอกศาล และการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อเสนอความเห็นในบางกรณี

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติหลักกฎหมายลักษณะพยาน 5 หมวด ด้วยกันคือ

หมวดที่ 1 หลักทั่วไป (มาตรา 226-231) กล่าวถึง ประเภทของพยานหลักฐาน และวิธีการ นำสืบพยานและหลักของการรับฟังพยานหลักฐาน

หมวดที่ 2 พยานบุคคล (มาตรา 232-237) กล่าวถึง การอ้างพยาน เอกสิทธิ์ของพยานและ อำนาจของศาลในการถามพยาน

หมวดที่ 3 พยานเอกสาร กล่าวถึง พยานเอกสารและการอ้างพยานเอกสาร

หมวดที่ 4 พยานวัตถุ กล่าวถึง พยานวัตถุและการตรวจพยานวัตถุ

หมวดที่ 5 ผู้ชำนาญการพิเศษ กล่าวถึง การอ้างผู้ชำนาญการพิเศษ และการตรวจค้น

3) ประมวลกฎหมายและพระราชบัญญัติอื่น ๆ เช่น ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

4) แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาและหลักกฎหมายของต่างประเทศ เช่น หลักในเรื่อง ข้อยกเว้นที่ให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้ เป็นต้น

3.2 ระบบกฎหมายลักษณะพยานที่นำมาใช้ในไทย

ระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของไทย ปัจจุบันนับว่ามีความผสมผสานระหว่าง ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความ ได้วางรูปแบบไว้อย่างระบบ กล่าวหา เช่น ข้อยกเว้นเรื่องพยานบอกเล่า ในคดีแพ่งศาลจะต้องวางตัวเป็นกลาง ศาลเพียงแต่ ควบคุมให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย ในขณะที่เดียวกันก็ให้อำนาจศาลในการที่จะดำเนิน กระบวนพิจารณาอย่างมากที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน⁷ เช่น กรณีที่ศาลมีอำนาจสั่งคดีสืบพยาน หากเห็นว่า พยานหลักฐานฟุ่มเฟือยเกินสมควร หรือเป็นการประวิงคดีให้ชักช้าหรือไม่เกี่ยวกับประเด็น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคสอง การงัดสืบพยานนั้นเป็นอำนาจ ที่ใช้ดุลพินิจสั่งได้ตามควรแก่กรณีแห่งเรื่อง เพื่อให้ดำเนินคดีไปได้รวดเร็วและยุติธรรม

⁷ ปัญญา สุทธิบดี. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 5.

(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1141-1157/2509) หรือกรณีศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้คู่ความระงับพยานเพิ่มเติมภายหลังจากสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว หรืออำนาจของศาลที่จะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคท้าย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228

สรุปได้ว่า กฎหมายลักษณะพยานของประเทศไทยผสมผสานกันระหว่างกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ แต่โดยหลักแล้วจะอยู่ในกฎหมายสบัญญัติเสียเป็นส่วนใหญ่ และระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทยเรา นำหลักระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนผสมผสานกัน แต่การดำเนินคดีในศาล โดยเฉพาะบทบาทของผู้พิพากษา และการสืบพยานหลักฐานยังคงยึดหลักของระบบกล่าวหาอยู่เป็นส่วนใหญ่ จึงอาจจะกล่าวได้ว่าระบบของเราเป็นระบบผสม

3.2.1 ความหมายของพยานหลักฐานและประเภทของพยานหลักฐาน

เมื่อมีคดีมาสู่ศาลไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ส่วนมากแล้วจะมีปัญหาที่ศาลต้องวินิจฉัย 2 ประการ คือ การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย และการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงและเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน การทำความเข้าใจถึงความหมายและประเภทของพยานจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1) ความหมายของพยานหลักฐาน

คำว่า “พยานหลักฐาน” และ “พยาน” มีความหมายแตกต่างกันอยู่บางประการกล่าวคือ พยานหลักฐาน หมายความครอบคลุมถึงถ้อยคำเบิกความของบุคคล เอกสาร หรือวัตถุ ที่ใช้อย่างอิงเพื่อประสงค์จะพิสูจน์ความจริงในคดีที่ฟ้องร้องกัน โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Evidence” ส่วนพยาน หมายถึง ตัวบุคคลที่เป็นพยาน โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Witness”

“พยานหลักฐาน” หมายถึงสิ่งใดๆ ที่แสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏแก่ศาลได้ ซึ่งหมายความรวมถึงพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตลอดจนบันทึกคำเบิกความ คำให้การ ชั้นสอบสวน รายงานการตรวจวัตถุ สถานที่ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือสิ่งใด ๆ ที่นำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง⁸

2) ประเภทของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานอาจแบ่งเป็น 3 ประเภทต่าง ๆ ตามรูปลักษณะ ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการยอมรับโดยทั่วไปทั้งในตำรากฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศและของไทย ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ก็บัญญัติรับรองว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ

⁸ โสภณ รัตนกร. (2549). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 20.

มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” อนึ่ง บทบัญญัติอันเกี่ยวกับพยานหลักฐานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็ดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ดี ได้แยกพยานหลักฐานทั้งสามประเภทออกจากกัน เพราะพยานหลักฐานทั้งสามประเภทนี้มีวิธีการนำสืบและข้อห้ามบางประการแตกต่างกัน ทั้งพยานหลักฐานบางประเภทมีความเหมาะสมหรือมีน้ำหนักแตกต่างกันด้วย⁹

(1) พยานบุคคล

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การต่อศาลและเบิกความเล่าเรื่องด้วยวาจาเพื่อที่ศาลจะได้บันทึกถ้อยคำของพยานผู้นั้นไว้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี¹⁰ ความจริงแล้วสิ่งที่เป็นพยานหลักฐานก็คือ คำเบิกความหรือถ้อยคำของพยานหาใช้ตัวพยานเองไม่ ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงพยานชนิดนี้จึงหมายถึงคำเบิกความของพยาน หรือบางทีก็เรียกว่าเป็นพยานถ้อยคำ เพราะถ้าพยานอยู่เฉย ๆ ไม่เบิกความ ศาลก็ไม่ได้ข้อเท็จจริงอะไร ผิดกับพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ ซึ่งตัวอักษรหรือวัตถุนั้นเอง แสดงข้อเท็จจริงต่อศาล หรือศาลตรวจดูได้เอง และเนื่องจากศาลต้องบันทึกคำเบิกความของพยานเป็นลายลักษณ์อักษรเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนเพื่อเป็นหลักฐานในการวินิจฉัยคดี พยานบุคคลจึงหมายถึงบันทึกถ้อยคำพยานที่ปรากฏในสำนวนซึ่งใช้ในการตัดสินคดีนั่นเอง แต่ถ้าบันทึกคำพยานดังกล่าวไปใช้ในอีกคดีหนึ่งก็อาจกลายเป็นพยานเอกสารไป¹¹

อย่างไรก็ดี พยานบุคคลที่จะรับฟังได้จะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ กล่าวคือ สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้ และพยานบุคคลตามกฎหมายของไทยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องไปให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานและศาลด้วยความสัตย์จริง¹² รวมทั้งมีหน้าที่ที่จะต้องสาบานตนหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ¹³ และการเบิกความต่อศาลของพยานบุคคลมีกฎหมายบังคับไว้ว่าต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเพื่อให้จำเลยมีโอกาสได้ซักค้านพยานปากนั้น

(2) พยานเอกสาร

พยานเอกสาร หมายถึง สิ่งซึ่งมีการบันทึกตัวอักษร ตัวเลข รูปรอย หรือเครื่องหมายซึ่งสามารถแสดงข้อความหรือความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งให้ศาลตรวจดูได้ สิ่งนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ และจะบันทึกไว้โดยเขียนด้วยมือ พิมพ์ พิมพ์ดีด แกะสลัก ถักร้อย หรือวิธีอื่นใดก็ได้ ถ้าสามารถ

⁹ โสภณ รัตนากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 22.

¹⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 259.

¹¹ โสภณ รัตนากร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 22-23.

¹² ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 169. มาตรา 171-174. และมาตรา 177.

¹³ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 169. และมาตรา 171.

ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พยานเอกสารอาจจะเป็นหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน หนังสือสัญญาจดหมาย บันทึกข้อความ สมุดบัญชี บันทึกคำให้การ ฯลฯ ซึ่งปกติก็มักจะเป็นการ บันทึกข้อความด้วยตัวอักษรไว้บนแผ่นกระดาษ ซึ่งสามารถสื่อความหมายหรือแสดงข้อเท็จจริง บางอย่างได้ แต่อาจบันทึกไว้ในวัสดุอื่นนอกจากกระดาษ เช่น บันทึกไว้ในผ้า กระดาน แผ่นโลหะ หรือมีการบันทึกไว้ที่กำแพง ถ้าเป็นการนำสืบถึงถ้อยคำหรือความหมายที่บันทึกไว้ กำแพงนั้นก็อาจ เป็นเอกสารได้ แม้การบันทึกตัวเลขที่เครื่องยนต์ของรถยนต์ก็เป็นเอกสารได้เช่นกัน สิ่งที่จะพิสูจน์ ข้อเท็จจริงก็คือ ข้อความหรือความหมายของตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายที่บันทึกไว้ หากใช้วัสดุที่ใช้บันทึกไม่ ถิ่นจะนำสืบเกี่ยวกับตัววัตถุ เช่น นำสืบถึงความมีอยู่และรูปลักษณะ วัตถุนั้นก็เป็นพยานวัตถุไป¹⁴ ดังนั้น สิ่งใดจะถือว่าเป็นพยานเอกสารจะต้องดูที่วัตถุประสงค์แห่ง การอ้างอิงด้วย¹⁵

(3) พยานวัตถุ

พยานวัตถุ ได้แก่ วัตถุหรือสิ่งใดที่อาจพิสูจน์ความจริงต่อศาลได้ โดยการตรวจดู ใช้โดยการอ่านหรือพิจารณาข้อความที่บันทึกไว้ ตัวอย่างเช่น มีดหรือปืนของกลางที่โจทก์นำสืบ เพื่อแสดงว่าจำเลยกระทำความผิด สถานที่ที่คู่ความขอให้ศาล ไปเดินเผชิญสืบเพื่อพิสูจน์ว่ามีการบุกรุก กันหรือไม่ หรือบาดแผลที่ตัวผู้เสียหายเพื่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาเพียงทำร้ายหรือมีเจตนาฆ่า หรือข้อต่อสู้ของจำเลยในเรื่องป้องกันตัวฟังขึ้นหรือไม่ เอกสารที่นำสืบเพื่อพิสูจน์ว่าได้มีการทำขึ้น หลายปีแล้วหรือเพิ่งทำขึ้น หรือนำสืบเพื่อแสดงว่ามีการทำความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร มิได้ นำสืบหรือพิสูจน์ข้อความที่บันทึกไว้ เช่นนี้ ย่อมเป็นการนำสืบพยานวัตถุ ตัวบุคคลเองก็อาจเป็น พยานวัตถุได้ เช่น การที่ศาลดูบาดแผลที่ตัวผู้เสียหาย¹⁶ ซึ่งการตรวจสภาพบุคคลในกรณีนี้ ถือว่า บุคคลนั้นเป็นพยานวัตถุ ไม่ได้อยู่ในความหมายของพยานบุคคลซึ่งมาให้อัยคำเป็นพยานในศาล¹⁷ พยานวัตถุบางอย่างอาจจะต้องมีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยศาลอาจจะตรวจเองหรือส่งให้ ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจพิสูจน์ก็ได้ กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ก็จะต้องไปเบิกความเป็นพยาน ต่อศาลเช่นกัน

¹⁴ โสภณ รัตนกร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 23.

¹⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 275.

¹⁶ โสภณ รัตนกร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 24.

¹⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 367.

3.2.2. หลักเกณฑ์การดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

กระบวนการทางวินัยเป็นกระบวนการทั้งหลายที่กระทำตามพิธีการทางกฎหมาย เมื่อข้าราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย และมีผลกระทบต่อหน้าที่ราชการของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยไม่มากนักน้อย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงกระบวนการดังกล่าวเป็นอย่างดีและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง ดังนี้

1) การรักษาวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 บัญญัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามหมวดนี้ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ตั้งแต่มาตรา 87 ถึงมาตรา 97 โดยแยกตามจุดมุ่งหมายของวินัยที่มีผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและประเภทของวินัยได้ ดังนี้¹⁸

(1) ด้านการปกครองในประเทศ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(2) ด้านการพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(3) ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 82-มาตรา 94.

การปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(4) ด้านการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงแต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้และเมื่อเสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(5) ด้านการอุทิศเวลาให้ราชการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(6) ด้านการปฏิบัติต่อสังคม

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียน และประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชน ผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(7) ด้านการไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(8) ด้านการรักษาเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(9) ด้านการจัดทำผลงาน

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้างวาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการ เพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(10) ด้านการเข้าเป็นผู้บริหารงานในห้างหุ้นส่วนบริษัท

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(11) ด้านการวางตัวในทางการเมือง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติการณ์อื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่อาศัยอำนาจ

และหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคลหรือพรรคการเมืองใด เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยรวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(12) ด้านการรักษาชื่อเสียงของตนมิให้เสื่อมเสีย

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาชญากรรม หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

นอกจากนี้¹⁹ ยังได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัย ในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

¹⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 95.

หรือเมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้ดำเนินการตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ หากผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือมีพฤติกรรมการปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัยหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

2) หลักเกณฑ์การสอบสวนพิจารณา

การสอบสวนความผิดทางวินัย เป็นกระบวนการก่อนนำไปสู่การมีคำสั่งลงโทษซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบสิทธิผู้ถูกลงโทษ ดังนั้น การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องมีอำนาจตามกฎหมาย และคณะกรรมการสอบสวนก็ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อีกทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดเป็นการประกันความเป็นธรรม สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ดังต่อไปนี้

(1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนไว้ดังนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะกระทำได้ต่อเมื่อกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยหรือได้มีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา 95 วรรคห้าแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แล้ว และผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย²⁰

ในการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคำสั่งต้องระบุด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง และให้แต่งตั้งคณะกรรมการจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อยสามคน ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการสอบสวนอย่างน้อยอีกสองคน โดยให้กรรมการ

²⁰ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 2.

สอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนด้วยก็ได้

ในกรณีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนจะต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคน และเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ และคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องระบุชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา ชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนและผู้ช่วยเลขานุการ²¹

(2) การแจ้งคำสั่งผู้ถูกกล่าวหาและคณะกรรมการสอบสวน

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 กำหนดว่า เมื่อได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือภายในสามวันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่งหรือไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ให้ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว และให้ส่งหลักฐานการแจ้งคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

ประการที่สอง ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทราบ ภายในสามวันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง สำหรับประธานกรรมการให้ส่งพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหาและให้ประธานกรรมการลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน²²

²¹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 3-4.

²² กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 5.

(3) สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาและพยาน

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาและพยานไว้ดังนี้

1. ในระหว่างการสอบสวน จะนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกสอบสวนไม่ได้ เว้นแต่กรณีถูกสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน²³

2. ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้²⁴

(1) รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการในเรื่องที่กล่าวหา

(2) มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน

(3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

(4) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา ลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงาน นับได้เพียงสองชั้นของผู้กล่าวหา

(5) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา

(6) มีเหตุอื่นซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรมหรือไม่เป็นกลาง การคัดค้านให้กระทำภายในเจ็ด วันทำการ นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ทราบสาเหตุแห่งการคัดค้าน โดยทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือคัดค้านด้วยว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไรยื่นต่อผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับก็ได้ และให้ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาหนังสือคัดค้านและแจ้งวันที่ได้รับหนังสือคัดค้านให้ประธานกรรมการทราบและรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านทราบ ในการนี้ ให้หยุดการสอบสวนไว้ก่อน

ในการพิจารณาเรื่องการคัดค้าน ผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม และให้สั่งการภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่รับหนังสือคัดค้าน พร้อมทั้งแสดงผลในการพิจารณาสั่งการด้วย เมื่อผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้วให้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

²³ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 7.

²⁴ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 8.

ในกรณีที่เห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนขึ้นใหม่แทน แต่ถ้าเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้สั่งยกการคัดค้านนั้น การสั่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่พิจารณาสั่งการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในสิบห้าวันทำการให้ถือว่ากรรมการสอบสวนที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป

การพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวนไม่กระทบถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

3. ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามเหตุแห่งการคัดค้านกรรมการสอบสวนข้างต้น

การคัดค้านให้กระทำได้ในเจ็ดวันทำการนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในการพิจารณาเรื่องการคัดค้าน ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม และให้สั่งการภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน พร้อมทั้งแสดงผลในการพิจารณาสั่งการด้วย เมื่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้วให้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ในกรณีที่เห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวน รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้วและให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาหรือสั่งการแทน ถ้าเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้สั่งยกการคัดค้านนั้น ทั้งนี้การสั่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้พิจารณาการคัดค้านไม่พิจารณาสั่งการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในสิบห้าวันทำการให้ถือว่าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวน รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้วและให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาหรือสั่งการแทน การพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจ

พิจารณาสำนวนการสอบสวนหรือสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้วตามวรรคสี่และวรรคห้า ไม่กระทบถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว²⁵

4. ในการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนต้องให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่จะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎ ก.ค.ศ. นี้กำหนดต้องล่าช้าออกไป หรือปรากฏโดยสภาพเห็นได้ชัดว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ รวมทั้งมีสิทธิขอตรวจเอกสารที่จำเป็น ต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้

การอ้างพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐานแล้วขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้²⁶

5. ในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกกล่าวหาสิทธินำพยานหลักฐานหรือที่ปรึกษาของตนเข้าร่วมฟังการสอบสวนก็ได้ แต่จะให้ถ้อยคำหรือตอบคำถามแทนผู้ถูกกล่าวหา หรือเสนอความเห็นใดแก่คณะกรรมการสอบสวนไม่ได้²⁷

6. ในการสอบสวน ถ้ามีการอ้างเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นพยาน ให้ถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่จะต้องอำนวยความสะดวก ให้ความคุ้มครองพยานจากการถูกกลั่นแกล้งหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของพยานนั้น และประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเป็นพยานแก้ต่างในกรณีที่ถูกฟ้องร้องในคดีแพ่งหรือคดีอาญา

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบสวนในฐานะพยาน ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในกรณีที่พยานมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน อำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครองแก่พยานผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเหมาะสมตามควรแก่กรณี²⁸

7. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การกระทำตามที่ผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว เป็นความผิดวินัยกรณีใด หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพรวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพและสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบ

²⁵ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 9.

²⁶ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 10.

²⁷ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 13.

²⁸ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 11.

ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหาโดยละเอียดจะทำการสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพหรือรับสารภาพบางส่วน ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาต่อไป²⁹

8. ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก่ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือขอให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก่ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการสอบสวนก่อนการสอบสวนแล้วเสร็จ หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ามิเหตุผลอันสมควรก็ให้รับไว้พิจารณาต่อไป

เมื่อการสอบสวนแล้วเสร็จและยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาคนใหม่ของผู้ถูกกล่าวหาจะยื่นคำชี้แจงต่อบุคคลดังกล่าวก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้รับคำชี้แจงนั้นรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

3.3 โทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัยจึงต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน ดังนี้³⁰

1) ภาคทัณฑ์	}	วินัยไม่ร้ายแรง
2) ตัดเงินเดือน		
3) ลดขั้นเงินเดือน		
4) ปลดออก	}	วินัยอย่างร้ายแรง
5) ไล่ออก		

ผู้ใดถูกลงโทษปลดออก ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ ในการลงโทษทางวินัยนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดวิธีการไว้ดังนี้ การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. และผู้สั่งลงโทษ

²⁹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 23 วรรคสี่ และวรรคห้า.

³⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 96.

ต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและมีให้เป็นไปโดยพยายาม โดยอคติ หรือโดยโทสจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความคิด ในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างไรในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น³¹

3.4 การดำเนินการทางวินัยและการสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ในหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดวิธีการในการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำผิดวินัยโดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยมีชักช้า และในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และต้องมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวผู้มีอำนาจสั่งบรรจุของผู้ถูกกล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น ก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด

ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือต่างเขตพื้นที่การศึกษา กระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายประสานการดำเนินการร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในกรณีที่มีปัญหาหรือความเห็นขัดแย้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสาม ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจสั่งบรรจุในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจสั่งบรรจุต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ในกรณีต่างส่วนราชการ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด รวมทั้งในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์

³¹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 97.

ของทางราชการ หรือจะทำให้การสอบสวนนั้นเสร็จไปโดยเร็วและยุติธรรมก็ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นสอบสวนแทนได้

นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีเจ้าสังกัด มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสองได้

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้³²

1) การสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา³³

เมื่อได้ดำเนินการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ถ้าผลการสอบสวนฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา มิได้กระทำความผิดวินัย ให้ตั้งยุติเรื่อง ถ้าฟังได้ว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าปลดออก

2) การสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา³⁴

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อนซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน

ในกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การสั่งลงโทษ ผู้บังคับบัญชาคนใดจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษใด ได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้วแต่กรณีเห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงสมควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ให้ดำเนินการดังนี้

ประการที่หนึ่ง สำหรับตำแหน่งอธิการบดี ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ ตำแหน่งศาสตราจารย์ และผู้ดำรงตำแหน่งใดหรือตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะใดซึ่งกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกันกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือ

³² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 98.

³³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 99.

³⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 100.

เป็นการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

ประการที่สอง สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานอกจากประการที่หนึ่งข้างต้น ให้เสนอ กศจ. ของจังหวัดของผู้ถูกกล่าวหาพิจารณา

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสี่ ถ้าเป็นกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และถ้าผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือ กศจ. ของจังหวัดของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายที่สังกัดแล้วแต่กรณี มีความเห็นขัดแย้งกัน ถ้าเป็นความเห็นขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ให้นำเสนอ กศจ. ของจังหวัดพิจารณา ถ้าเป็นความเห็นขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือ กศจ. ของจังหวัดต่างเขตจังหวัด ให้นำเสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา และเมื่อ กศจ. ของจังหวัดหรือ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใดแล้วให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 หรือผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งหรือปฏิบัติไปตามมตินั้น

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 98 วรรคสอง ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ระดับเหนือขึ้นไป มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 98 วรรคสองหรือมาตรานี้ได้

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติ หรือเป็นผู้หย่อนความสามารถและคณะกรรมการสอบสวนตามมาตราดังกล่าวได้สอบสวนไว้แล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะนำสำนวนการสอบสวนตามมาตราดังกล่าวมาใช้เป็นสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยถือว่าได้มีการสอบสวนตามหมวดนี้แล้วก็ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

3.5 การรายงานการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกรายการออกไปแล้วให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.5.1 กรณีการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง

การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานแล้วเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งงดโทษลดสถานโทษ เพิ่มสถานโทษ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิมหรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้รับความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี และหากเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้หรือหากเห็นว่ากรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้วให้เสนอหรือรายงาน กศจ. ของจังหวัดพิจารณา เมื่อ กศจ. ของจังหวัดได้พิจารณาแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการพิจารณา แต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการซึ่งได้รับรายงานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ กศจ. ของจังหวัดให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาต่อไป

3.5.2 กรณีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน กศจ. ของจังหวัดและ ก.ค.ศ. พิจารณาลำดับ

สำหรับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และมีใช้เป็นการดำเนินการตามมติของ กศจ. ของจังหวัดให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ในการดำเนินการเรื่องนี้ เมื่อ กศจ. ของจังหวัดหรือ ก.ค.ศ. พิจารณาและมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น การรายงานตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด³⁵

³⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 104.

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็นต้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม กล่าวคือ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัย หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการในเรื่องใดไปแล้ว ถ้า ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นเป็นการสมควรให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม หรือเพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลให้หน่วยงานการศึกษาปฏิบัติโดยถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรมก็ให้ ก.ค.ศ. มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือให้อ.ก.ค.ศ. วิสามัญ หรือคณะกรรมการสอบสวนสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทนหรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งไว้เดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. ตั้ง อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเพื่อทำหน้าที่พิจารณาเรื่องการดำเนินการทางวินัยหรือการออกจากราชการแทน ก.ค.ศ. ให้ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญนั้น มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม โดยจะสอบสวนเอง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทน และมีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งไว้เดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม ถ้า ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญพิจารณาเห็นสมควรส่งประเด็นหรือข้อสำคัญใดที่ต้องการทราบไปสอบสวนพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่หรือเขตพื้นที่การศึกษาก็ให้ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญ แล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญนั้นส่งไปเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้นทำการสอบสวนแทนได้

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งประเด็นหรือข้อสำคัญไปเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนหรือหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานการศึกษาดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสามในเรื่องเกี่ยวกับกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาตามมาตรา 98 วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการดำเนินการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมนี้ให้นำ มาตรา 101 มาใช้บังคับโดยอนุโลม³⁶

³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. มาตรา 105.

3.6 อำนาจคณะกรรมการสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน และขั้นตอนการติดตามพยานบุคคล

การที่คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ในการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคล รวมทั้งการติดตามให้พยานที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำแก่คณะกรรมการสอบสวนกฎหมายจึงได้กำหนดขอบเขตอำนาจของคณะกรรมการสอบสวนไว้กล่าวคือ

3.6.1 อำนาจคณะกรรมการสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน

ตามมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) การแสวงหาพยานหลักฐานจากหน่วยงาน

คณะกรรมการสอบสวนสามารถเรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือห้างหุ้นส่วนบริษัท ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจง หรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(2) การแสวงหาพยานหลักฐานจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการสอบสวนสามารถเรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจง หรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวนได้

การที่กฎหมายบัญญัติให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาก็เพื่อให้ความคุ้มครองกรรมการสอบสวนและให้กรรมการสอบสวนมีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน ส่วนการที่กฎหมายบัญญัติให้กรรมการสอบสวนมีอำนาจเช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกรรมการสอบสวนนั้น หมายความว่า ให้กรรมการสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนในการเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานได้ แต่ไม่มีอำนาจจับกุม³⁷

โดยกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นจุดมุ่งหมายของการสอบสวนซึ่งคณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการแสวงหาให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหาพยานหลักฐานต่าง ๆ

³⁷ สำนักงาน ก.ค.ศ. (2553). *คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 110.

ที่จะรวบรวมนั้น ได้แก่คำให้การของผู้กล่าวหา คำให้การของพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ (ถ้ามี)

พยานบุคคลที่จะฟังรวบรวมมาเป็นพยานหลักฐานนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือได้ทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การนั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้รับฟังประกอบการพิจารณาเรื่องนั้นได้

พยานบุคคลผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในศิลปะ วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้าหรือการงาน ที่ทำหรือในกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งความเห็นของพยานบุคคลดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็น ทั้งนี้ไม่ว่าพยานจะเป็นผู้มีอาชีพในการนั้นหรือไม่ ก็รับฟังเป็นพยานบุคคลได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับพยานเอกสาร กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 22 วรรคสอง กำหนดไว้ว่า “เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองเป็นสำเนาที่ถูกต้องก็ได้”

ในกรณีที่เรื่องใดมีพยานวัตถุที่ใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหาได้ คณะกรรมการสอบสวนก็ควรรวบรวมเก็บมาใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบเรื่องที่สอบสวนด้วย ถ้าไม่สามารถนำพยานวัตถุดังกล่าวมารวบรวมไว้ได้ ควรจะไปตรวจและบันทึกรายงานที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามวิธีการซึ่งคณะกรรมการสอบสวนเห็นสมควร

วัตถุประสงค์ของการสอบสวนก็เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ ความจริงผลการพิสูจน์จะได้ความจริงและยุติธรรมหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับว่าคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานมาถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วหรือไม่ ดังนั้นการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 แล้วเสร็จ จึงหมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานวัตถุ การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา และพยานบุคคลที่รู้เห็นในเรื่องนั้น ซึ่งพอจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ไว้ครบถ้วน และหมดประเด็น หรือสิ้นกระแสความแล้ว

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จแล้ว กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนประชุมปรึกษา โดยให้ประธานกรรมการสอบสวนถามกรรมการสอบสวนทีละคนเพื่อให้ออกความเห็นทุกคนในทุกประเด็นที่พิจารณามีมติว่า

(1) ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด

(2) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่อง

(3) ผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา 111 หรือไม่อย่างไร

(4) กรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการตามมาตรา 112 หรือไม่ อย่างไร

ในการลงมติตามองค์ประชุมพิเศษ (ตามข้อ 38) ให้ถือเสียงข้างมากของจำนวนกรรมการสอบสวนที่อยู่ในที่ประชุม หลังจากนั้นก็ให้ทำรายงานการสอบสวนตามข้อ 39 ต่อไป

3.6.2 ขั้นตอนการติดตามพยานบุคคล

การให้ถ้อยคำของพยานบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงเข้าไปสู่หลักฐานทางการดำเนินการทางวินัย กล่าวคือ จะทำให้ทราบว่าเรื่องราวเกิดขึ้นที่ใด เมื่อไหร่ อย่างไร มีผู้ใดเกี่ยวข้องหรือพบเห็นบ้าง ดังนั้นเมื่อผู้ร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาคนใดเมื่อมีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วมีมูลเป็นการกระทำความผิดวินัย แล้วมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยาน ติดตามพยาน เพื่อมาให้ถ้อยคำในการดำเนินการทางวินัยดังกล่าวจากการที่กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานและยังให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวนการเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานได้ เพียงแต่ไม่มีอำนาจจับกุม ซึ่งขั้นตอนการติดตามพยานมาให้ถ้อยคำสามารถแบ่งได้

1) กรณียังไม่รู้ตัวพยาน

คณะกรรมการสอบสวนจะต้องพยายามรวบรวมพยานหลักฐานและแสวงหาพยานหลักฐานอื่นประกอบเพื่อให้ทราบว่าพยานบุคคลใดบ้างที่ทราบเรื่องราวในคดีที่เกิดขึ้นเพื่อจะติดตามตัวมาทำให้ถ้อยคำเป็นพยาน

2) กรณีรู้ตัวพยานแล้ว

การติดตามตัวพยานเมื่อรู้ตัวพยานแล้วอาจทำได้หลายวิธี เช่นอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการสอบสวนไว้ เช่นการเรียกพยานเพื่อมาให้ถ้อยคำ หรือใช้วิธีการที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ แต่สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่นการติดตามตัวพยานมาทำให้ถ้อยคำเองโดยไม่ต้องออกหนังสือเรียกพยานมาให้ถ้อยคำ หรือการขอ

ความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สถานศึกษา นำตัวพยานบุคคลเพื่อมาให้ถ้อยคำ ในกรณีที่พยานเป็นข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด

ในกรณีที่พยานไม่มาหรือมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำ หรือคณะกรรมการสอบสวนเรียกพยาน ไม่ได้ภายในเวลาอันสมควร คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนพยานนั้นก็ได้ แต่ต้องบันทึก เหตุอันไว้ในบันทึกประจำวัน³⁸ อันเป็นอำนาจกรรมการสอบสวนในการพิจารณาตัดพยาน บางรายได้ในกรณีที่มีเหตุสมควร

3.7 มาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกันเป็นพยาน

ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือจากผู้กระทำความผิด เป็นข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือที่มีความแน่นอนเป็นอย่างยิ่ง หากผู้กระทำความผิดยินยอมด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เนื่องจากตัวผู้กระทำความผิดเองย่อมเป็นผู้ที่รู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำของตนมากที่สุด อย่างไรก็ตามการที่ผู้กระทำความผิดยินยอมด้วยความเต็มใจนั้นอาจถูกสกัดกั้นด้วยความเกรงกลัวที่จะต้องได้รับโทษ เนื่องจากการที่ผู้กระทำความผิดจะกลับใจให้ความร่วมมือกับรัฐ ในการปราบปรามอาชญากรรมสำเร็จ แต่ก็อาจส่งผลให้ผู้นั้นต้องได้รับโทษ รวมทั้งเกรงกลัว การถูกฟ้องร้องจากองค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดที่กลับใจอาจเกรงกลัวไม่ให้ความร่วมมือ เพื่อมิให้ตนหรือพวกพ้องต้องถูกใช้อิทธิพลคุกคาม ข่มขู่ ทำร้าย หรือกักขังพยาน ทำให้พยาน มีความไม่ปลอดภัย ไม่กล้าจะมาเป็นพยาน หรืออาจจะมาเป็นแต่เบิกความบิดเบือน ไปจากข้อเท็จจริง อันส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา เป็นเหตุให้คดีนั้น ๆ ศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้องเนื่องจากไม่มีพยานมาสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย หรือมีพยานมาสืบ แต่รับฟังมิได้ การที่พยานมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยดังกล่าวนี้ การคุ้มครองพยานบุคคลจึงมีความจำเป็น จึงควรกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรม ที่ให้ข้อมูลแก่รัฐอันเป็นประโยชน์ต่อดำเนินคดี

ดังนั้นจึงมีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดมาเพื่อจูงใจให้ผู้ร่วมกระทำความผิดช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่รัฐ ดังนี้คือ

3.7.1 การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานคดีอาญา

การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน เป็นมาตรการที่ใช้กันอยู่ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ตามระเบียบการดำเนินคดีของหน่วยงานทั้งสอง ดังต่อไปนี้

³⁸ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550. ข้อ 30.

1) การกันผู้ร่วมกระทำความผิดตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี
ประมวลระเบียบการตำรวจ ภาคที่ 1 ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ข้อ 257 เรื่องการกันผู้ต้องหา
ไว้เป็นพยานในบางคดี กำหนดว่า

“มีสำนวนคดีบางเรื่องซึ่งที่เกิดเป็นที่ลับลี้หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว
ซึ่งพนักงานสืบสวนสอบสวน ได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้น
ผู้สอบสวนอาจจะพิจารณากันพวกผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้
ผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความชั้นศาลได้ไว้เป็นพยาน โดยปล่อยพ้นจาก
ผู้ต้องหาแล้วกันไว้เป็นพยาน แต่อำนาจที่จะให้กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานนี้ ผู้สอบสวน
จะต้องชี้แจงเหตุผลแห่งความเป็นจริงฯ เสนอขออนุญาต ถ้าในกรุงเทพมหานครเสนอถึงกรมตำรวจ
เป็นการสั่งอนุญาต ต่างจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้ที่สั่งอนุญาต

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนจะต้องระวังพยานจำพวกที่กันจากผู้ต้องหาเพราะ
ตามธรรมดาผู้ต้องหาอาจจะต้องการปลื้มตัวให้พ้นจากคดี แล้วก็ซัดทอด พวกกันตามอำเภอใจ
ซึ่งอาจจะเป็นการเท็จได้ พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่ระแวงแก่ผู้ฟัง ดังนั้น ผู้สอบสวนไม่บังควรที่จะจกมี
ถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คุณหรือให้ประโยชน์ใด ๆ แก่เขาซึ่งอาจจะทำให้
ถ้อยคำนั้นเสียจนหมดไปซ้ำยังทำให้เสียเกียรติชื่อเสียงของผู้สอบสวนตลอดจนถึงกรมด้วย”

ข้อ 258 “ตามธรรมดากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาให้การตามความพอใจของเขา
พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาคนใดเพื่อกันไว้เป็นพยานในคดีเป็นหน้าที่
ของพนักงานสอบสวนจะต้องจัดการปล่อยตัวให้พ้นข้อหาก่อนแล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า
เขามีอิสรภาพแก่ตัวเขาย่อมมีสิทธิให้การได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และคำให้การนี้
ผู้สอบสวนจะสอบในฐานะเป็นพยานต่อไป จะต้องให้ปฎิญาณหรือสาบานก่อนเช่นพยานอื่น ๆ”

ข้อ 259 “มีข้อยังจะต้องระมัดระวังให้จงหนักกว่า การที่กันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น
จำเป็นต้องมีพยานอื่น หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสาวให้ได้พยานหลักฐานอื่น ๆ
มาเป็นหลักแก่คดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานจะต้อง
ไตร่ตรองผลได้ผลเสียก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุผล
แห่งความจำเป็นจริง ๆ”

อย่างไรก็ดี เนื่องจากพยานประเภทนี้เป็นที่ระแวงแก่ผู้ฟัง ประมวลระเบียบการตำรวจ
ข้อ 257 พนักงานสอบสวนให้ระมัดระวังการซัดทอดของผู้ต้องหา และไม่ควรถักจูงใจโดยเสนอ
ให้คุณหรือให้ประโยชน์ใด ๆ แก่พยานดังกล่าว การกันผู้ต้องหา หรือผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน
ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย และประมวลระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี
ที่อ้างถึงนั้น

นอกจากประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดีได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้แล้วแต่ยังมีการปฏิบัติบางเรื่องที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยานตามบันทึกข้อความสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 001 (ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม 2542 เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ไว้ดังนี้

(1) คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัวหรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้้นอกจากเป็นผู้กระทำผิดด้วยกันหรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (Organized Crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิธีทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยานโดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

(2) ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะทำให้ได้

พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการสอบสวนเพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นความเท็จได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวนพึงจะต้องยึดถือและปฏิบัติ คือ ห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้

อย่างไรก็ตามมีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้อย่างยิ่ง คือ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้นจะต้องมีพยานอื่น ๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่น ๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสียก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุแห่งคดี

(3) เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเข้าใจทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวน

การสอบสวนได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วยในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งให้ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ในระหว่างสอบสวนให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย ปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัดด้วย

หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้นั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

สืบเนื่องจากความจำเป็นทางพยานหลักฐาน เพราะพยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่เป็นตัวการสำคัญได้ ส่วนการที่มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน ทั้งที่มีพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้นั้นกระทำผิดด้วย โดยหลักการเมื่อการสอบสวนมีพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหาคนใดกระทำความผิด ก็ย่อมจะต้องสั่งฟ้องผู้ต้องหานั้น หากได้ความว่าไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีมีพยานหลักฐานไม่พอก็สั่งไม่ฟ้องสำหรับการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานสามารถทำได้ โดยระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนพนักงานสอบสวนเป็นเพียงผู้เสนอความเห็นเท่านั้น

3.7.2 การกันผู้ร่วมกระทำความผิดตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79 กำหนดว่า “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทน เพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ และการแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อเพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ ถ้อยคำของบุคคลนั้นรับฟังเป็นสัตย์ได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้นั้นจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วยและพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน ”

ข้อ 79 วรรคสอง “เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยแห่งวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น แล้วให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป”

ข้อ 79 วรรคสาม “การดำเนินคดีกับบุคคลที่ได้กันไว้เป็นพยานในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 149 167 และ 201 ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาเต็มใจให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวน หรือเคยถูกอ้างเป็นพยานพนักงานอัยการ โจทก์และได้เบิกความยืนยันการกระทำผิดของเจ้าพนักงานผู้รับสินบนจนศาลพิพากษาลงโทษเจ้าพนักงานผู้นั้นและคดีถึงที่สุดแล้วให้พนักงานอัยการทำความเห็นเสนอตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่ง”

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ดังกล่าวออกมาเพื่อรองรับทางปฏิบัติของพนักงานอัยการ เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1438 ซึ่งรวมถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจเพื่อกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน โดยการสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวด้วย พนักงานอัยการไม่ถูกผูกมัดกับความเห็นของพนักงานสอบสวน แม้พนักงานสอบสวนจะกันผู้ร่วมกระทำความผิดรายใดไว้เป็นพยาน แต่หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่าพยานที่พนักงานสอบสวนกันไว้ นั้น ไม่มีความจำเป็นหรือมากเกินไปจนความจำเป็น พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่เห็นพ้องด้วยความเห็นของพนักงานสอบสวนที่ให้กันผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน พนักงานอัยการย่อมไม่อาจมีคำสั่งฟ้องพยานดังกล่าวเป็นจำเลยได้ทันที เนื่องจากในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนยังไม่ได้สอบสวนผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวไว้ ในฐานะผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ดังนั้น การสอบสวนผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน แล้วกลับมาทำให้การของเขาในชั้นสอบสวนมาเป็นพยานพิสูจน์ความผิดซึ่งเขาถูกฟ้องเป็นจำเลยในภายหลัง จึงไม่สามารถกระทำได้โดยต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

3.7.3 การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในการปราบปรามทุจริต

1) การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 103/6 ได้กำหนดว่า “บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหา รายใด ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหา รายอื่น หากได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้ เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นนั้น และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรจะกันผู้นั้นไว้เป็นพยาน โดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด” อันแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหา

รายอื่น หากกลับใจยอมให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถกันผู้นั้นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ซึ่งการกันบุคคลดังกล่าวเป็นพยานนั้น ย่อมเป็นผลดีมากกว่าที่จะลงโทษผู้ร่วมกระทำผิดดังกล่าวโดยปล่อยผู้ที่เป็นตัวการสำคัญในการกระทำผิดไปอันอาจส่งผลเสียหายต่อราชการมากกว่า

2) การกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยานตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2555

ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2555 มาตรา 58 กำหนดให้ บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหา รายใดซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหา รายอื่น หากได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นนั้น หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรจะกันผู้นั้นไว้เป็นพยาน โดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด³⁹

3.7.4 การกันผู้ร่วมกระทำผิดที่ให้ข้อมูลแก่รับอันเป็นประโยชน์ในทางวินัย

1) การกันผู้ร่วมกระทำผิดวินัยไว้เป็นพยานของข้าราชการพลเรือน

การนำหลักการกันข้าราชการที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดไว้เป็นพยานเข้ามาใช้ใน ระบบราชการนั้น สำนักงาน ก.พ. ได้มีการนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาหลักการมาตรการให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 ลงมติเห็นชอบกับหลักการดังกล่าว และได้มีการออกหนังสือเวียนให้หน่วยราชการทราบ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 31 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2542 เรื่อง มาตรการให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อกันบุคคลผู้มีส่วนร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน หรือลดหย่อนผ่อนโทษได้ตามเหตุและผลของเรื่องอันเป็นมาตรการที่หน่วยราชการต้องถือเป็นหลักปฏิบัติราชการ ในการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการที่กระทำผิด

โดยปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 98 กำหนดให้ “ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

³⁹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และคณะ. (2548). *การศึกษากฎหมายและ ความต้องการเบื้องต้นของหน่วยงานในประเทศไทยในกรณีจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003* กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม. หน้า 1 – 40.

ต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการ ผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบ เป็นกรณีพิเศษได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดอยู่ในฐานะที่อาจจะถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดวินัยกับข้าราชการอื่น ให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำต่อบุคคลหรือคณะบุคคลตามความในวรรคหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยที่ได้กระทำมา จนเป็นเหตุให้มีการสอบสวนพิจารณาทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาอาจใช้ดุลพินิจกับผู้นั้นไว้เป็นพยานหรือพิจารณาลดโทษทางวินัยตามควรแก่กรณีได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสองอันเป็นเท็จให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

หลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ และการให้ความคุ้มครองพยาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

กฎ ก.พ. ว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามวรรคสี่ จะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงาน ก.พ. หรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 จะดำเนินการย้าย โอน หรือดำเนินการอื่นใด โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้น และไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ได้”

การที่การบัญญัติหลักกฎหมายดังกล่าวขึ้นมาโดยสอดคล้องกับมาตรการที่ทางราชการได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งทำให้การสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมาลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยเป็นไปโดยง่ายขึ้นและทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุดเนื่องจากเป็นข้อมูลจากผู้รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรงและทำให้คณะกรรมการสอบสวนสามารถดำเนินการทางวินัยให้ เป็นไปอย่างถูกต้องซึ่งเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ

2) การกันผู้ร่วมกระทำผิดวินัยไว้เป็นพยานของข้าราชการรัฐสภา

ข้าราชการรัฐสภา ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การกันผู้ร่วมกระทำผิดวินัยไว้เป็นพยาน โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา พ.ศ.2554 มาตรา 73 ได้กำหนดให้ “ข้าราชการรัฐสภาสามัญผู้ใดให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนตามส่วนนี้ อันเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษได้

ข้าราชการรัฐสภาสามัญผู้ใดอยู่ในฐานะที่อาจจะถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการกับข้าราชการอื่น ให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำต่อบุคคลหรือคณะบุคคลตามความในวรรคหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยที่ได้กระทำมาจนเป็น

เหตุให้มีการสอบสวนพิจารณาทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิดผู้บังคับบัญชาอาจใช้ดุลพินิจกับผู้นั้นไว้เป็นพยานหรือพิจารณาลดโทษทางวินัยตามควรแก่กรณีได้

ข้าราชการรัฐสภาสามัญผู้ใดให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองอันเป็นที่ใจให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

หลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษและการให้ความคุ้มครองพยาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ร.” จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีการบัญญัติเหมือนกันมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 อันเนื่องมาจากกฎหมายว่าด้วยข้าราชการพลเรือนถือเป็นกฎหมายหลักของการดำเนินการทางวินัย ข้าราชการฝ่ายพลเรือน รวมทั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทอื่นมักจะมีการบัญญัติให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม หรือหากมีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะก็จะต้องหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

3.7.5 การรับฟังพยานหลักฐานของศาลเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน

การรับฟังพยานหลักฐานประเภทพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด แต่เดิมไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังตามหลักตัดพยานโดยเคร่งครัด โดยศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณารับฟังพยานหลักฐานปรากฏตามแนวคำพิพากษาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2311-2314/2514 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้น หมายถึงห้ามโจทก์อ้างตัวจำเลยเป็นพยานโจทก์เท่านั้น เดิมโจทก์ฟ้องจำเลยร่วมกับบุคคลอื่นที่กระทำความผิดร่วมกัน ศาลสั่งให้แยกฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ โจทก์อ้างผู้ที่เคยถูกฟ้องร่วมกับจำเลยนั้นมาเป็นพยานในคดีที่แยกฟ้องใหม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 227/2513 ผู้ที่เคยถูกฟ้องคดีร่วมกับจำเลย แต่โจทก์ถอนฟ้องไป ก็ไม่ถือว่าเป็นจำเลยแล้ว หากผู้นั้นมาเบิกความเป็นพยานโจทก์ชัดทอดถึงจำเลย พยานก็อยู่ในฐานะเช่นเดียวกับผู้ที่โจทก์กันไว้เป็นพยาน คำชัดทอดของพยานจึงไม่ต้องห้ามมิให้รับฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 385/2479 , 193/2483 , 401/2496 , 1769/2509 , 534/2512 , 1659/2514 3611/2528 , 1839/2529 , 4512/2530 , 1835/2532 ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ โจทก์กันไว้เป็นพยาน ศาลรับฟังได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 331/2472 , 1202/2520 , 1882/2523 , 1513/2532 , 9300/2539 ผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีหนึ่ง จะมาเบิกความเป็นพยานโจทก์ในอีกคดีหนึ่ง ก็ไม่ถือว่าเป็นจำเลยในคดีหลัง คำชัดทอดของพยานไม่ถือว่าเป็นคำชัดทอดของจำเลยด้วยกัน ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 232 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2535 การเบิกความของพยาน โจทก์ซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดกับจำเลยและถูกพิพากษาลงโทษไปแล้วในความผิดฐานเดียวกับจำเลยที่ระบุว่าจำเลยร่วม เป็นคนร้ายลักทรัพย์ หากได้มีเหตุจงใจที่จะเบิกความเพื่อให้ตนพ้นผิด หรือได้รับประโยชน์จากการ เบิกความของตนไม่ จึงไม่ต้องห้ามที่จะรับฟังเสียเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1769/2509 , 1659/2514 , 3611/2528 , 4512/2530 , 1287/2531 , 2835/2532 คำช้ดทอด้รับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อยต้องมียพยานประกอบจึงจะสามารถฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7988/2549 แม้ ท. จะเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดกับจำเลย ท. ได้เบิกความหลังจากที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุก ท. ไปแล้ว ท. ไม่ใช่จำเลยคดีนี้ โจทก์จึงอ้าง ท. เป็นพยาน โจทก์ได้และคำเบิกความของ ท. ไม่ได้ปิดความรับผิดชอบของจำเลยแต่เพียงผู้เดียว แต่เป็นการเบิกความถึงเหตุการณ์ที่ตนได้ประสบมาจากการกระทำของตนยิ่งกว่าเป็นการปรักปรำ จำเลยจึงรับฟังเป็นพยานประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

ตามบรรทัดฐานของศาลฎีกาสามารถแบ่งออกเป็นสองกรณีดังนี้

ประการที่หนึ่ง หากเป็นคำช้ดทอด้ของจำเลยด้ด้วยกันในคดีเดียวกัน ศาลฎีกาจะม่รับ ฟัง เนื่องจากขัดต่อบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232

ประการที่สอง หากเป็นคำช้ดทอด้ของจำเลยที่ม่ได้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาเดียวกัน ศาลฎีการับฟังคำช้ดทอด้ดังกล่าวสามารถรับฟังได้

ตามบรรทัดฐานคำพิพากษาดังกล่าว นำมาสู่การสร้าง ความชัดเจนตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน มาตรา 227/1 บัญญัติให้การรับฟังพยาน ประเภทพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดหรือพยานช้ดทอด้นั้น ตามกฎหมายมิได้มีบทคัดพยาน โดยเคร่งครัดที่ห้ามมิให้ศาลรับฟัง กฎหมายกำหนดเพียงว่าพยานดังกล่าวมีข้อบกพร่องบางประการ อันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานนั้น ศาลจะต้องรับฟัง ด้วยความระมัดระวัง โดยม่ควร เชื่อพยานหลักฐานนั้นเพียงอย่างเดียวเพื่อลงโทษจำเลยและจะต้องพิจารณาว่าพยานนั้นมีเหตุ อันเชื่อถือได้หนักแน่นเพียงใดหรือมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ

หากพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ประกอบกับระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนิน คดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79 แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและพนักงาน อัยการ รวมทั้งบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลฎีกาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 จะเห็นได้ว่า สามารถรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำ ความผิดซึ่งถูกกันไว้ เป็นพยานได้

3.8 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกันเป็นพยาน

ระบบการคุ้มครองพยานของต่างประเทศนั้น มีรูปแบบมาตรการในการคุ้มครองพยานแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ หรือประเทศที่อยู่ในระบบซีวิลลอว์

3.8.1 สหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ก็ได้ให้ความสำคัญของการกันผู้ต้องหาเป็นพยานด้วย โดยสำนักงานอัยการสูงสุดของสหรัฐอเมริกาเห็นว่าการรับข้อมูลจากผู้กระทำความผิดเพื่อนำไปใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เนื่องจากรัฐมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากอาชญากรด้วยกันเอง ในการดำเนินคดีกับตัวการสำคัญที่เป็นต้นตอของการประกอบอาชญากรรมร้ายแรง รัฐจึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนการได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดกับการที่จะคุ้มกันไม่ให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งเป็นที่มาของการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน พยานประเภทนี้ถือเป็นอาวุธสำคัญของรัฐในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะการ กระทำแบบองค์กร (Organized Crime)⁴⁰

การกันเป็นพยานในประเทศสหรัฐอเมริการะทำโดยให้ความคุ้มกัน (Immunity) แก่ผู้ร่วมกระทำความผิดที่อ้างสิทธิในการไม่ให้การเป็นพยานต่อตนเองในทางอาญา ซึ่งในการดำเนินการคดี ในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ให้ความคุ้มกันสองประเภท คือ กฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยอัตโนมัติ (Automatic Immunity) และกฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยต้องมีการเรียกร้อง (Claim immunity statutes) ซึ่งหากไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังกล่าว บุคคลย่อมสามารถอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นพยานต่อตนเองในทางอาญาได้⁴¹

1) ความคุ้มกันโดยอัตโนมัติ (Automatic Immunity)

ผู้ร่วมกระทำความผิดจะได้รับความคุ้มกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติบังคับให้พยานให้การภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่เดียวกันพยานจะได้รับความคุ้มครองจากการถูกฟ้องร้องอันเนื่องมาจากคำให้การของเขานั้นในภายหลัง

⁴⁰ คณิศ ฅ นคร. (2521). *พยานแผ่นดินตามกฎหมายแองโกลอเมริกัน*. กรุงเทพฯ : อัยการนิเทศ. หน้า 1-2.

⁴¹ อรรถณพ ลิขิตจิตตะ. (2548). *มาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 178 - 194.

โดยไม่ต้องยกการไม่ให้การแต่ถูกบังคับให้ให้การขึ้นอ้างและเจ้าพนักงาน ไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้มีความคุ้มกัน

2) ความคุ้มกัน โดยต้องมีการเรียกร้อง (Claim immunity statutes)

กฎหมายบัญญัติไว้ว่าจะให้ความคุ้มกันก็ต่อเมื่อมีการร้องขอความคุ้มกันเสียก่อน เมื่อได้รับความคุ้มกันแล้ว คำให้การของผู้ที่ได้รับความคุ้มกันจึงจะไม่สามารถนำมาดำเนินคดีอาญาต่อได้ หากไม่ได้รับความคุ้มกัน ผู้ที่อาจต้องให้การนั้นจะอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาปฏิเสธที่จะให้การก็ย่อมทำได้

ตาม 18 United State Code 6002⁴² ได้วางหลักความคุ้มกันทั่วไป อันเป็นการบังคับให้พยานไม่สามารถอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองปฏิเสธไม่ให้การหรือเบิกความได้ดังนี้

“ในกรณีที่พยานปฏิเสธที่จะให้การโดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาในการเบิกความ หรือให้ข้อมูลข่าวสารในกระบวนการพิจารณา หรือให้ข้อมูลแก่

1) ศาลหรือคณะลูกขุนของสหรัฐอเมริกา

2) หน่วยงานของสหรัฐอเมริกา

3) รัฐสภา , การประชุมร่วมของสภา , คณะกรรมการของสภา บุคคลที่เป็นประธานของกระบวนการพิจารณานั้นอาจออกคำสั่งภายใต้บทบัญญัติในส่วนนี้ให้พยานให้การและพยานไม่อาจปฏิเสธที่จะให้การตามคำสั่งนั้นโดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาแต่คำเบิกความหรือการให้ข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมไม่อาจนำมาดำเนินคดีใด ๆ ได้ เว้นแต่ในความผิดฐานเบิกความเท็จ ให้การเท็จ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง”

⁴² 18 USC – U.S. Code – Title 18 : Crimes and Criminal Procedure (January 2004)

18 USC 6002 – Sec. 6002. Immunity generally

Whenever a witness refuses, on the basis of his privilege against self-incrimination, to testify or provide other information in a proceeding before or ancillary to -

(1) a court or grand jury of the United States,

(2) an agency of the United States, or

(3) either House of Congress, a joint committee of the two Houses, or a committee or a subcommittee of either House, and the person presiding over the proceeding communicates to the witness an order issued under this title, the witness may not refuse to comply with the order on the basis of his privilege against self-incrimination; but no testimony or other information compelled under the order (or any information directly or indirectly derived from such testimony or other information) may be used against the witness in any criminal case, except a prosecution for perjury, giving a false statement, or otherwise failing to comply with the order.

18 United State Code 6003⁴³ เป็นกรณีที่บังคับให้บุคคลใดให้ข้อมูลต่อศาล ในกระบวนการพิจารณาของศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่ โดยการร้องขอของพนักงานอัยการ ซึ่งจะต้องได้รับการอนุมัติจากอัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุดก่อน ซึ่งได้บัญญัติว่า

(a) ในกรณีที่บุคคลใดถูกเรียกหรืออาจถูกเรียกให้มาเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร ในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ต่อศาลหรือภายใต้ศาลของสหรัฐอเมริกา ศาลที่มีเขตอำนาจ ในกระบวนการพิจารณาใด ๆ หรือประเด็นที่อาจมีขึ้นในศาลนั้น ภายใต้บทบัญญัติแห่ง (b) ของมาตรานี้ โดยการร้องขอของพนักงานอัยการของสหรัฐอเมริกาที่มีเขตอำนาจในท้องถิ่นนั้น มีคำสั่งให้บุคคล นั้นเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร แม้บุคคลนั้นปฏิเสธที่จะเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร ภายใต้สิทธิที่จะไม่ให้การปฏิบัติต่อตนเองในทางอาญาก็ได้ คำสั่งดังกล่าวจะมีผลตามบทบัญญัติ แห่งมาตรา 6002 ของหมวดนี้

(b) พนักงานอัยการของสหรัฐอเมริกาโดยการอนุมัติของอัยการสูงสุด รองอัยการ สูงสุด หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุดที่มีอำนาจอาจร้องขอให้มีการสั่งภายใต้ (a) เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า

- 1) คำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลนั้น อาจจำเป็นต่อประโยชน์สาธารณะ
- 2) บุคคลดังกล่าวปฏิเสธหรือน่าจะปฏิเสธที่จะเบิกความหรือให้ข้อมูล โดยอ้างสิทธิ ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิบัติต่อตนเองในทางอาญา

บทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้ สามารถบังคับใช้ทั่วสหรัฐอเมริกา กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มกันฉบับอื่นไม่มีผลทำให้กฎหมายฉบับนี้ตกไปแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 18

---

⁴³ 18 USC 6002 - Sec. 6003. Court and grand jury proceedings

(a) In the case of any individual who has been or may be called to testify or provide other information at any proceeding before or ancillary to a court of the United States or a grand jury of the United States, the United States district court for the judicial district in which the proceeding is or may be held shall issue, in accordance with subsection (b) of this section, upon the request of the United States attorney for such district, an order requiring such individual to give testimony or provide other information which he refuses to give or provide on the basis of his privilege against self-incrimination, such order to become effective as provided in section 6002 of this title.

(b) A United States attorney may, with the approval of the Attorney General, the Deputy Attorney General, the Associate Attorney General, or any designated Assistant Attorney General or Deputy Assistant Attorney General, request an order under subsection (a) of this section when in his judgment -

- (1) the testimony or other information from such individual may be necessary to the public interest; and
- (2) such individual has refused or is likely to refuse to testify or provide other information on the basis of his privilege against self-incrimination.

United State Code 6002 และ 6003 เป็นเพียงการคุ้มกันมิให้ถูกดำเนินคดีอาญา เพราะข้อมูลจากคำให้การหรือคำเบิกความตามคำสั่งในกฎหมาย มิได้คุ้มกันการกระทำการเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมาย เช่น การแจ้งความเท็จ หรือเบิกความเท็จ และหากพยานได้รับความคุ้มกันแล้ว ไม่ยอมให้การตามคำสั่ง ก็ยังต้องรับผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้าอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาล พยานอาจต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและถูกดำเนินคดีในคดีที่ตนได้รับความคุ้มกัน แต่บางกรณีที่ยอมรับให้พยานที่ได้รับความคุ้ม ปฏิเสธไม่เบิกความได้ หากมีเหตุผลซึ่งก่อให้เกิดความกลัวมากกว่าความหวาดหวั่นในอันตรายตามธรรมดา (more than a general apprehension of danger)⁴⁴ พยานถูกติดตามด้วยสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเป็นข้อมูลสำคัญซึ่งในการพิจารณาไม่สามารถรักษาความลับนี้ได้หากมีการเบิกความ

การกันเป็นพยานจะมีประสิทธิภาพหากมีมาตรการก่อนให้ความคุ้มกันพยานที่ดี ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาวิธีปฏิบัติในการให้ความคุ้มกันพยาน ดังนี้

1) รัฐที่มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มกันพยาน การดำเนินการจะเป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ โดยส่วนใหญ่จะต้องผ่านความเห็นชอบจากศาล และหากพยานที่ได้รับความคุ้มกันปฏิเสธที่จะให้การ ก็อาจถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้

2) รัฐที่ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มกันพยาน จะเป็นอำนาจของอัยการโดยอาศัยหลัก Ple-bargaining (การต่อรองคำรับสารภาพเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานเช่นเดียวกันกับการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน) และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ (ประเทศอังกฤษ ; อาจมีกฎหมายบังคับให้พยานให้การโดยไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิบัติกับตนเองได้ แต่พยานจะได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องโดยอัตโนมัติ หากไม่มีกฎหมาย General Attorney จะเจรจาต่อรองผู้ต้องหา โดยอาศัยหลัก Ple-bargaining และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจในการที่จะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเพื่อกันไว้เป็นพยาน)

ดังนั้นการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในสหรัฐอเมริกาวิธีกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน โดยการให้ความคุ้มกัน ผู้ร่วมกระทำความผิดอาจถูกบังคับให้ให้การ ถึงแม้ว่าคำให้การนั้นจะเป็นปฎิบัติกับตนเองในทางอาญา อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยาน จะได้รับความคุ้มกันจากการฟ้องคดีเป็นการชดเชยสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิบัติกับตนเอง โดย

⁴⁴ พร้อมพันธ์ ครอบตระกูลชัย. (2555). *การกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยาน : ศึกษากรณี พ.ร.บ.มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 46.

คำให้การที่ผู้ร่วมกระทำความผิดได้ให้ไปเพื่อเป็นข้อมูลข่าวสารแก่ทางราชการ คำให้การจะไม่ถูกนำมาเป็นเหตุให้เขาต้องถูกดำเนินคดีอาญา และในขณะเดียวกันข้อมูลเหล่านั้นอาจเป็นประโยชน์ต่อรับและสาธารณชนโดยส่วนรวมต่อไป

3.8.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้หลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่บุคคลโดยเสมอกัน พนักงานอัยการต้องฟ้องทุกคดีที่มีพยานหลักฐานเพียงพอ อย่างไรก็ตาม มาตรา 4 ของ Principal Witness Act⁴⁵ ได้ให้อำนาจอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของศาล ยกเว้นการดำเนินคดีได้⁴⁶ ดังนี้

หากผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอาญารัฐานก่อนการร้าย (มาตรา 129 ของประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี) หรือในความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดเช่นว่า โดยตัวของเขาเองหรือโดยมีบุคคลที่สามเป็นตัวกลาง เปิดเผยข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของเราต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อป้องกันการกระทำความผิดนั้น
- 2) ให้การสนับสนุนต่อการสืบสวนความผิดอาญาที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้อง หลักจากที่เขาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด
- 3) นำจับผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

อัยการสูงสุดแห่งสหพันธ์โดยความเห็นชอบของศาลยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์อาจยกเว้นการดำเนินคดี หากนัยยะที่ผู้กระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเปิดเผยเป็นรายละเอียดที่สามารถเชื่อมโยงกับการป้องกันอาชญากรรมในอนาคตและอาชญากรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่เปิดเผยข้อเท็จจริงนั้น

⁴⁵ Article 4 of Principal Witness Act “If the offender or participant in a terrorist criminal offence (section 129 a of the Criminal Code) or in a criminal offence related to such offence him/herself or through the mediation of a third party discloses his/her knowledge of facts to a criminal prosecution authority which is likely

(1) to prevent the commission of such a criminal offence,
 (2) to promote the detection of such a criminal offence, if he/she was involved therein, beyond his/ her own contribution to the offence, or
 (3) to lead to the apprehension of an offender or participant in such a criminal offence, the Federal Public Prosecutor General, with the agreement of the Criminal Panel of the Federal Court of Justice, may dispense with prosecution if the significance of what the offender or participant disclosed, in particular in connection with the prevention of future offences, justifies this in relation to that individual’s offence.”

⁴⁶ พร้อมพันธ์ ครบตระกูลชัย. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 44 . หน้า 47 - 48.

นอกจากนั้นการก่อการร้ายแล้ว มาตรา 5⁴⁷ ของกฎหมายดังกล่าวยังได้ขยายการบังคับใช้มาตรา 4 ให้รวมถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 129⁴⁸ ซึ่งเป็นความผิดการจัดตั้งองค์กรความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขึ้นต่ำหนึ่งปีได้ และครอบคลุมถึงการเปิดเผยข้อเท็จจริงขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดที่อาจถูกริบทรัพย์สิน ความว่า

มาตรา 4 ของกฎหมายฉบับนี้ให้บังคับใช้โดยอนุโลมกับการเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 129 ของประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขึ้นต่ำหนึ่งปีได้ หรือขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดที่อาจถูกริบทรัพย์สินได้ (มาตรา 73 ของประมวลกฎหมายอาญาได้)

ดังนั้นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีวิธีกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน โดยการยกเว้นจากการฟ้องคดี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่มีการฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดสำหรับความผิดที่เขาได้กระทำนั้นเป็นคดี ถ้าหากว่าเขาได้ให้ข้อมูลข่าวสารการกระทำผิดที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้ระบบผูกขาดในการดำเนินคดีตามกฎหมาย กล่าวคือ หากผู้ร่วมกระทำความผิดได้รับการยกเว้นจากรัฐในการดำเนินคดี เขาย่อมไม่อาจถูกดำเนินคดีนั้นได้อีก เพราะผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องคดี นอกจากนี้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังมีกฎหมายที่ถือได้ว่าเป็นมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายอีก กล่าวคือศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษแก่ผู้ให้ข้อมูลข่าวสารในคดีอาชญากรรมตามกฎหมายอาชญากรรม

⁴⁷ Article 5 of this Principal Witness Act

“Article 4 of this Act shall apply mutatis to disclosing by an offender or participant in a criminal offence in accordance with section 129 of the Criminal Code or of an offence related to such offence in respect of which time – limited imprisonment of at least one year is impossible if the objectives or activity of the organization are directed towards the commission of offences in respect of which extended forfeiture (section 73 d of the Criminal Code) may be ordered.

In accordance with Article 4 section 1 and 2 second sentence, the public prosecution office and the court are responsible which would be responsible for the main trial.”

⁴⁸ German Criminal Code Section 129 Formation of Criminal Organizations

(1) Whoever forms an organization, the objectives or activity of which are directed towards the commission of crimes, or whoever participates in such an organization as a member, recruits for it or supports it, shall be punished with imprisonment for not more than five years or a fine.

สำหรับประสิทธิภาพในการกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยานนั้น เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศแล้วพบว่า การให้ความคุ้มครองผู้ร่วมกระทำผิดที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ทางราชการ น่าจะสามารถสร้างความรู้สึกลดลดให้แก่ผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการให้ความคุ้มครองก่อนที่ผู้ร่วมกระทำผิดจะให้การ ทำให้ผู้ร่วมกระทำผิดไม่ต้องกังวลกับความเสี่ยงที่จะถูกดำเนินคดี ต่างกับการยกเว้นจากการดำเนินคดีที่จะทำได้ก็แต่ในภายหลัง หลังจากผู้ร่วมกระทำผิดได้ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว